

almeGa TJÄNSTEINDIKATOR

Q3 2016

Inhemsk efterfrågan drar tjänsteproduktionen

”

Bristen på arbetskraft närmar
sig tidigare toppnivåer.

almeGa

Almegas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser den sammantagna utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Den är väl lämpad för att på ett tidigt stadium pricka in vändpunkterna i konjunkturen. Exempelvis förutspådde Almega redan i juni 2009 med hjälp av tjänsteindikatorn att produktionsnedgången för tjänstesektorn under finanskrisen skulle komma att bli relativt kortvarig. Detta visade sig också stämma. Likaså prickade tjänsteindikatorn in den följande vändningen andra kvartalet 2011, då produktionstillväxten för den privata tjänstesektorn skulle börja vika av, alltså upphöra att accelerera. Början till återhämtning från och med tredje kvartalet 2013 prickade tjänsteindikatorn också in.

Tjänsteindikatorn har ett högt prognosvärde för den faktiska utvecklingen av produktion, prisutveckling och arbetsmarknad, och ligger två till tre månader före publiceringen av det faktiska utfallet för tjänsteproduktionen enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Den är en snabb och tillförlitlig signal på konjunkturförändringar i branscher som tillsammans väger tungt i Sveriges totala produktion. Tjänsteproducenterna inom näringslivet svarar för cirka hälften av BNP, och drygt 46 procent av den totala sysselsättningen.

För ytterligare upplysningar om Tjänsteindikatorn kontakta:

Lena Hagman
chefekonom Almega
tel. 08-762 69 61, lena.hagman@almega.se

Oscar Scheja
ekonom Almega
tel. 08-762 70 41, oscar.scheja@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har nära 11 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt drygt 540 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Samhallförbundet
- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Bemanningsföretagen
- IT&Telekomföretagen inom Almega
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning.....	5
2	Jojetillväxt i tjänstesektorn.....	6
2.1	Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen.....	6
2.2	Tjänstebranschernas tillväxt under andra kvartalet	11
2.3	Hur kommer efterfrågan på företagstjänster utvecklas under andra halvåret?	16
3	Sysselsättningen ökar främst inom KIS-branscher	18
3.1	De senaste trenderna för jobben inom tjänstesektorn	18
4	Fortsatt inbromsning av tjänstepriserna.....	25
4.1	Fortsatt fallande andel företag planerar prishöjningar inom handeln	25
4.2	Inflationstakten fortsatt trög men stigande	29
4.3	Tjänstepriserna i KPI	30

Det här är Tjänsteindikatorn

Tjänsteindikatorn bygger från och med fjärde kvartalet 2013 på en ny skattning utifrån tidsserierna i KI-barometern i förhållande till utfallet enligt tjänsteproduktionsindex från SCB för tjänsteproduktionens tillväxt per kvartal, se faktarutan nedan.

Almegas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, dåvarande chefekonom för Almega. Indikatorn bygger på Konjunkturbarometern från Konjunkturinstitutet och täcker in omkring 90 procent av den privata tjänstesektorn, räknat i både produktionsvärde och sysselsättning. De branscher som saknas i KI-barometern är utbildning, hälso- och sjukvård, kultur, nöje och fritid samt samhälleliga tjänster samt hushållsnära tjänster inom näringslivet. Dessa branscher täcks å andra sidan in i Tjänsteproduktionsindex, som däremot inte inkluderar den finansiella sektorn. Tjänsteindikatorn är ett instrument för kortsiktiga konjunkturanalyser och för att tidigt förutspå vändpunkter i konjunkturen för tjänstesektorn.

Tjänsteindikatorn bygger på långa tidsserier för den privata tjänstesektorn, som uppdateras varje kvartal. Tidsserierna har skattats mot utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn för det närmast kommande kvartalet. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagens förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen per kvartal enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Tjänsteindikatorn kan anta värden mellan 0 och 100, där värden över 50 anger ökad produktion och under 50 följaktligen minskad produktion.

Även Almegas arbetsmarknads- samt prisindikator bygger på historiska tidsserier från Konjunkturbarometern. Samtliga tre nämnda indikatorer har visat ett högt prognosvärde.

Förutom att ange riktningen för produktion, sysselsättning och priser under det kommande kvartalet, analyseras barometerindikatorerna i relation till den faktiska utvecklingen i kvantitativa termer enligt annan statistik, exempelvis tjänsteproduktionsindex, de svenska nationalräkenskaperna, SCB:s Kortperiodiska sysselsättningsstatistik, Arbetskraftsundersökning samt prisstatistik.

1 Sammanfattning

Almegas tjänsteindikator för årets tredje kvartal pekar på fortsatt stark efterfrågan och produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn. Efter en oväntat svag tillväxt under första kvartalet svängde den tillbaka uppåt som en jojo under andra kvartalet, från en ökning med 2,2 procent till hela 5,3 procent, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Liksom förra året är det företagstjänster som har bidragit mest till den ökade tillväxten i tjänstesektorn, men bidraget har krympt. I år har några andra branscher bidragit mer än tidigare till produktionsökningen inom tjänstesektorn, särskilt partihandeln samt vård och omsorgsföretag.

Almegas enkätundersökning bland medlemsföretag inom företagstjänster har nu genomförts för fjärde gången och visar optimism om efterfrågan på deras tjänster under andra halvåret 2016. Företagens förväntningar på efterfrågan är till och med något starkare än utfallet för första halvåret i år. Det beror främst på att efterfrågan från offentlig sektor samt från tillverkningsindustrin väntas ta ännu mer fart under andra halvåret. Tecken på svagare efterfrågan för exportindustrin under andra halvåret kan emellertid förändra den ljusa bilden vad gäller efterfrågan från industrin.

Almegas arbetsmarknadsindikator pekar på att sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn kommer att öka ännu något mer under årets tredje kvartal jämfört med andra kvartalet. En ovanligt stor ökning av antalet sysselsatta bland inrikes födda under andra kvartalet bidrog till uppgången då, men sedan 2012 är det främst utrikes födda som stått bakom den ökade sysselsättningen i Sverige. Den demografiska utvecklingen samt den försämrade matchningen på arbetsmarknaden talar för en inbromsning av ökningstakten för sysselsättningen framöver.

Almegas prisindikator indikerar en nedgång i ökningstakten av företagens försäljningspriser under årets tredje kvartal jämfört med andra kvartalet. Inom handeln kan den minskade prisökningstakten sedan mitten av 2015 väntas fortsätta. För övriga tjänstepriser innebär avmattningen ett trendbrott då den stadigt stigande förändringstakten från slutet av 2014 nu ser ut att brytas. Att Almegas prisindikator pekar nedåt för det tredje kvartalet kan spegla en reaktion från företagen som tidigare överskattat sina möjligheter att kunna höja sina priser i år. Tjänsteprisernas utveckling enligt SCB:s Tjänsteprisindex har hittills i år varit historiskt svag. Kombinationen av stark inhemsk efterfrågan och så svag prisutveckling är ett ovanligt fenomen. Det finns sannolikt flera förklaringar till detta, såsom ökad konkurrens, utbredningen av e-handeln som underlättar för nya företag att komma in på marknader samt ökad digitalisering som förenklar prisjämförelser. Uppgången i år för tjänstepriserna som ingår i KPI förklaras av andra faktorer, såsom det minskade ROT-avdraget och en metodändring i beräkningen av tjänstepriserna, medan tjänsteprisindex fångar in de pressade producentpriserna för inte minst transporter och tungt vägande företagstjänster.

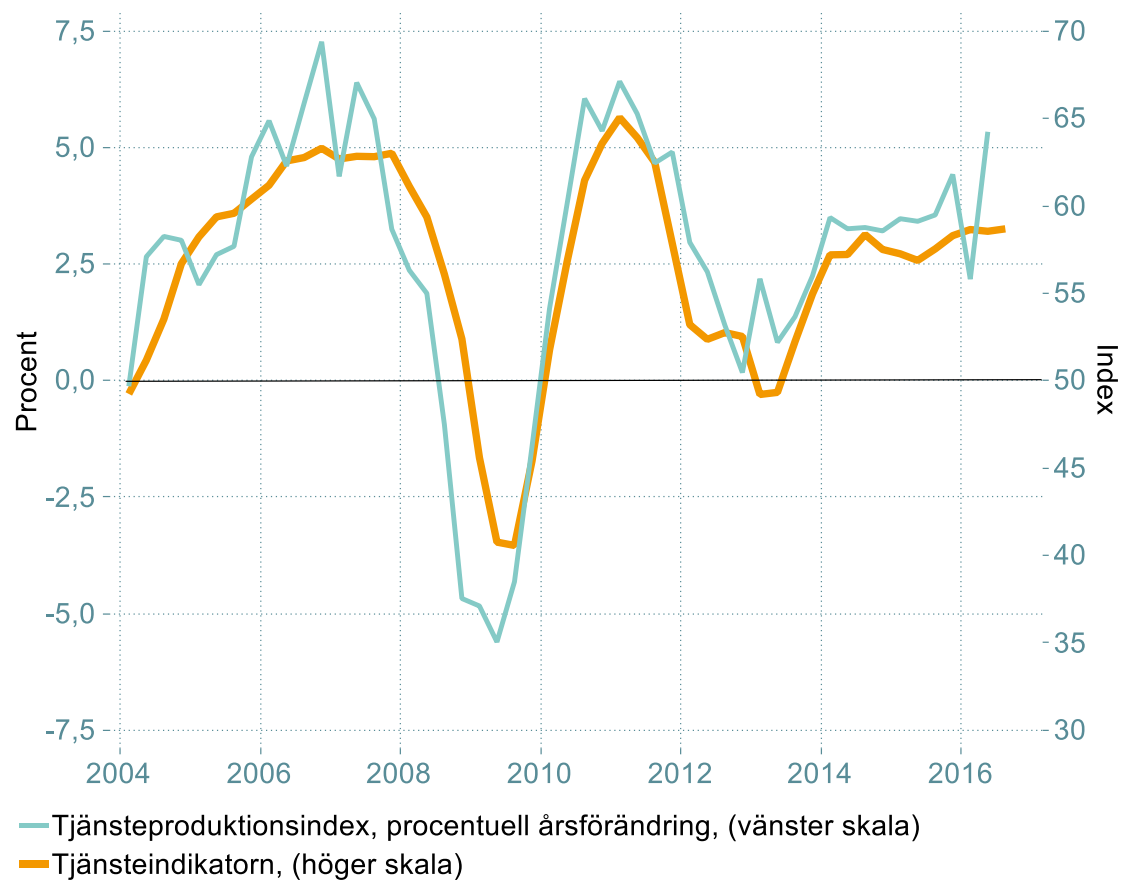
Lena Hagman, chefekonom och Oscar Scheja, ekonom, Almega, 16 september 2016

2 Jojotillväxt i tjänstesektorn

2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen

Tjänsteindikatorn för årets tredje kvartal pekar på ungefär oförändrad produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn jämfört med andra kvartalet. Indikatorn indikerar därmed en fortsatt hög tillväxt i den privata tjänstesektorn. Inför första kvartalet i år pekade tjänsteindikatorn också på ungefär oförändrad tillväxt jämfört med det föregående kvartalet då tillväxten låg på hela 4,4 procent. Men utfallet för första kvartalet enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex visade en klart svagare produktionsökning, strax över 2 procent. Nu visar SCB:s utfall för andra kvartalet i stället en stark produktionsökning på 5,3 procent.

Diagram 1: Almegas tjänsteindikator för produktionstillväxten i privat tjänstesektor

Medan tjänsteindikatorn, som bygger på en skattning av sambandet mellan tjänsteföretagens svar i KI-barometern och utfallet enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex visat på en stabil tillväxttakt hittills i år har tjänsteproduktionen åkt som en jojo, se diagram 1. Ett mönster som ser ut att spegla tillfälliga ned- och uppgångar. Några branscher som bidrog till detta jojomönster var telekommunikation samt fastighetsverksamhet, som svängde kraftigt ned i början av året för att sedan vända upp under andra kvartalet.¹ Dessutom visar vård och omsorgsbranschen samt utbildningsbranschen ett markant lyft mellan första och andra kvartalet. Dessa branscher ingår inte i KI-barometern vars data används för skattningen av Almegas tjänsteindikator. Därmed fångar inte indikatorn in förändringar i dessa två branscher, som har en vikt på sammanlagt 8 procent i SCB:s tjänsteproduktionsindex, se tabell 1.

Det är fortfarande företagstjänster som bidrar mest till den ökade tillväxten i tjänstesektorn, med sammanlagt en tredjedel av den privata tjänstesektorns tillväxt på 5,3 procent under andra kvartalet.² Företagstjänsterna som finns med i tjänsteproduktionsindex svarar sammantaget för 31 procent av den privata tjänstesektorns produktion, enligt SCB:s beräkning av branschernas ”vikter” i tjänsteproduktionsindex, se tabell 1. Bidraget från företagstjänster har emellertid gradvis krympt i år, efter att ha bidragit med över hälften av tillväxten i den privata tjänstesektorn under förra året. Hittills märks ett minskat bidrag från telekombolag och datakonsulter jämfört med förra året, branscher som ingår i begreppet företagstjänster. I år har några andra branscher bidragit mer till produktionsökningen inom tjänstesektorn jämfört med förra året, särskilt partihandel samt vård och omsorgsföretag.

Tabell 1: Bidrag i procentenheter till produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn

2:a kvartalet 2016	1:a kvartalet 2016	2015	Vikt	
5,3	2,2	3,7	100,0	Tjänstenäringsar exklusive kreditinstitut och försäkringsbolag m.m.
				Varav:
0,5	0,4	0,4	4,0	Handel med och serviceverkstäder för motorfordon och motorcyklar
1,0	0,4	0,2	12,0	Parti - och provisionshandel utom med motorfordon
0,2	0,3	0,5	8,0	Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar
0,1	-0,1	0,0	9,0	Transport- och magasineringsföretag
0,2	0,2	0,1	4,0	Hotell och restauranger
0,0	-0,1	0,2	3,0	Telekommunikationsbolag
0,2	0,1	0,4	6,0	Programvaruproducenter, datakonsulter o.d.
0,3	-0,2	0,1	18,0	Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare
0,9	0,6	0,9	14,0	Företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
0,6	0,4	0,4	8,0	Företag inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster
0,1	-0,1	-0,1	2,0	Utbildningsväsendet
0,6	0,0	0,3	6,0	Enheter för vård och omsorg, socialtjänst
0,1	0,2	0,3	3,0	Kultur, nöje och fritid
0,3	0,1	0,0	3,0	Övriga branscher

* Tjänstenäringsar exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag.

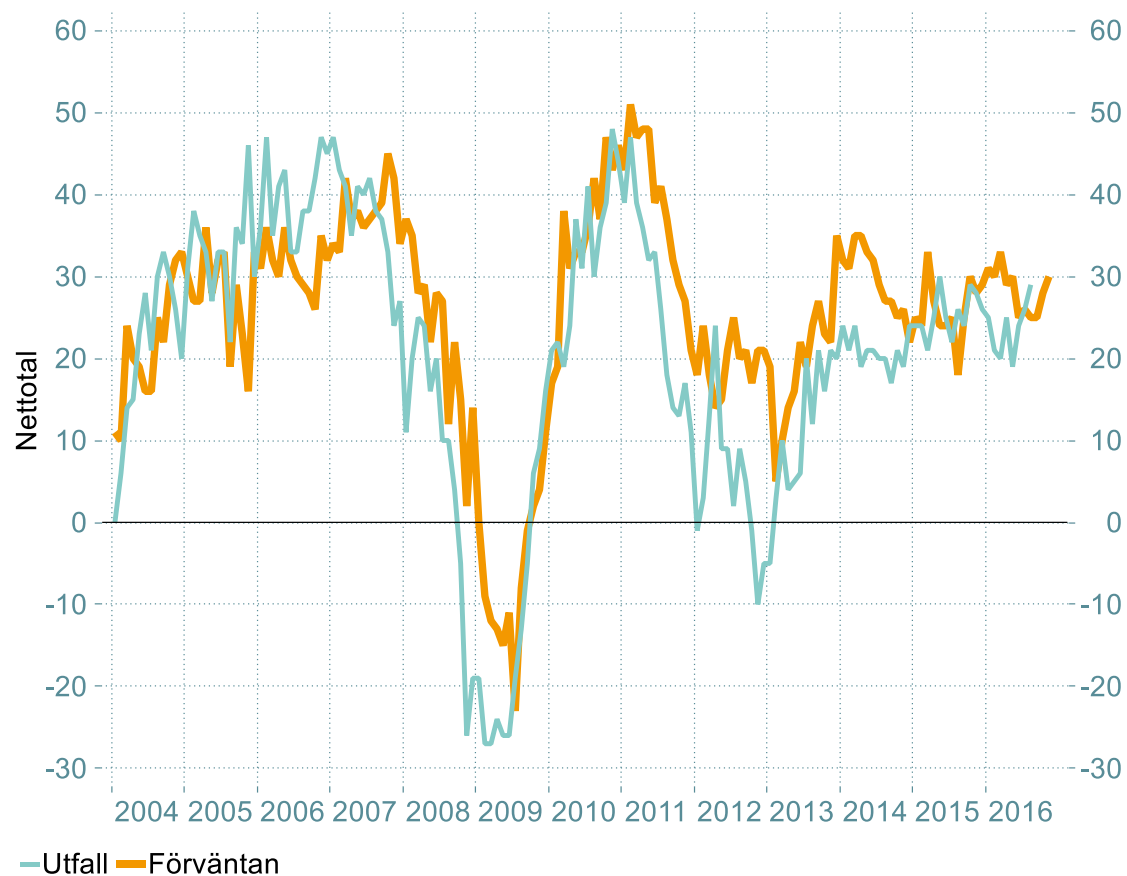
Källa: SCB, Almega.

¹ Säsongrensade och kalenderkorrigerade data enligt Tjänsteproduktionsindex från SCB.

² Till företagstjänster räknar Almega telekommunikationsbolag, datakonsulter och programvaruproducenter, företag inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster.

Tjänsteföretagens optimism om ökad efterfrågan på deras tjänster håller i sig den närmsta tiden, se diagram 2. Ungefär en tredjedel av tjänsteföretagen inom näringslivet räknar med ökad efterfrågan under tredje kvartalet och nära dubbelt så många med oförändrad efterfrågan, enligt KI-barometern. Få företag förväntar sig alltså en minskad efterfrågan.

Diagram 2: Privata tjänstenärningar, förväntningar och utfall för efterfrågan på företagens tjänster, netttotal, säsongsrensats³

Källa: KI-barometern, Macrobond.

Trots den starka inhemska efterfrågan för flertalet tjänstebranscher är det på sin plats att påpeka att en svagare utveckling i omvärlden kan komma att påverka delar av tjänstesektorn. Det råder fortsatt osäkerhet om utvecklingen i omvärlden och prognoser över den globala tillväxten 2016 har gradvis reviderats ned av flertalet prognosmakare. En lägre internationell efterfrågan kommer att påverka efterfrågan även för

³ Med netttotal menas andelen företag som, i det här fallet, svarat att efterfrågan ökat minus andelen som svarat att den minskat. Nettotalet för vad företagen förväntar sig för utveckling av efterfrågan under de närmast kommande månaderna beräknas på motsvarande sätt, dvs. hur stor andel som räknar med ökad efterfrågan minus andelen som räknar med att efterfrågan kommer att minska.

tjänsteföretag som har direkt eller indirekt exponering mot exportmarknaden. Det vill säga, antingen som försäljare av tjänster direkt till kunder utomlands eller som insatsleverantörer till exporterande företag. Företagstjänster har påverkats relativt kraftigt av konjunkturedgångar på Sveriges exportmarknader eftersom de svarar för en stor del av insatsleveranserna till exportföretagen.⁴

Svagare tillväxt än väntat i USA under andra kvartalet samt tecken på svagare tillväxt i Storbritannien efter folkomröstningen i juni om Brexit är ett par exempel som lett till ytterligare nedrevideringar av den globala tillväxten för i år. Den senaste prognosen från *Oxford Economics* (augusti) visar en ökning för global BNP (köpkraftsjusterat) med 2,9 procent för i år och 3,4 procent för 2017, en tiondel lägre per år än vi utgick från i Almegas senaste prognos för Sveriges ekonomi.⁵

Prognoserna för världshandeln har nu dragits ned ännu mer än för den globala tillväxten, och visar historiskt svag utveckling. Enligt *Oxford Economics* senaste prognos från augusti blir världshandeln ännu svagare i år än förra året, en ökning med endast 1,1 procent. Nästa år väntas en klart långsammare förbättring av exportmarknadstillväxten än vi tidigare utgått från. I stället för en ökning med fyra procent, som vi utgick från senast i maj, väntas världsmarknaden växa med endast 2,6 procent under 2017. En så svag utveckling förebådar nedrevideringar av prognoser för Sveriges export.

Sveriges BNP steg med 3,4 procent under andra kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal 2015⁶, att jämföra med 4,2 procent under första kvartalet. Den svagare BNP-tillväxten under andra kvartalet förklaras främst av en svagare utveckling för exporten. Ökningstakten för tjänsteexporten har i genomsnitt legat på 4,3 procent första halvåret i år, efter att ha ökat med nära 11 procent under 2015. Mellan första och andra kvartalet minskade varuexporten,⁷ och exporten totalt visar en klart svagare utveckling i år, medan importens tillväxt hittills i år varit starkare än exportens. Därmed har nettoexporten bidragit negativt till BNP-tillväxten under första halvåret.

Under första halvåret i år märks en inbromsning för industriproduktionen, men en fortsatt uppgång för företagstjänster, se diagram 3. Olika typer av företagstjänster har under de senaste åren mött starkast efterfrågan från den inhemska tjänstesektorn. Företagstjänster är emellertid inte immuna mot konjunkturedgångar i omvärlden, vilket inte minst den senaste finanskrisen visat, då företagstjänsterna drabbades relativt hårt av minskad efterfrågan jämfört med den övriga tjänstesektorn i Sverige. Men än så länge visar Almegas tjänsteindikator samt enkätundersökning bland Almegas medlemsföretag inom företagstjänster (se vidare sidan 16-17) att efterfrågan väntas bli

⁴ Se Almegas rapport *Företagstjänster – allt viktigare för Sveriges produktion och konkurrenskraft*, november 2014, som kan hämtas från www.almega.se

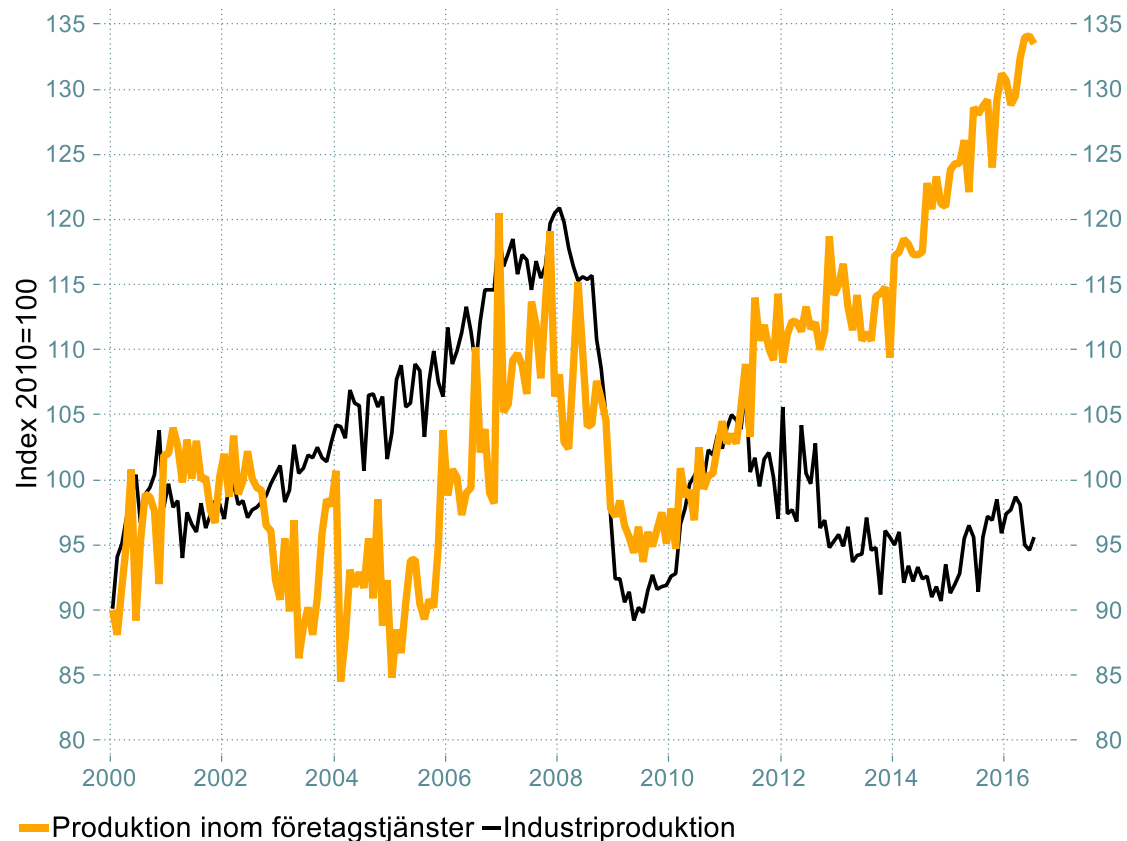
⁵ Se Almegas konjunkturrapport, 9 maj 2016, som kan hämtas från www.almega.se

⁶ Korrigerat för kalendereffekter. Se nationalräkenskaperna, 14 september 2016.

⁷ Säsongsrensats.

fortsatt hög under andra halvåret i år. Det återspeglar framförallt en fortsatt stark inhemsk efterfrågan i svensk ekonomi.

Diagram 3: Produktionsindex för industrin samt företagstjänster, säsongrensat

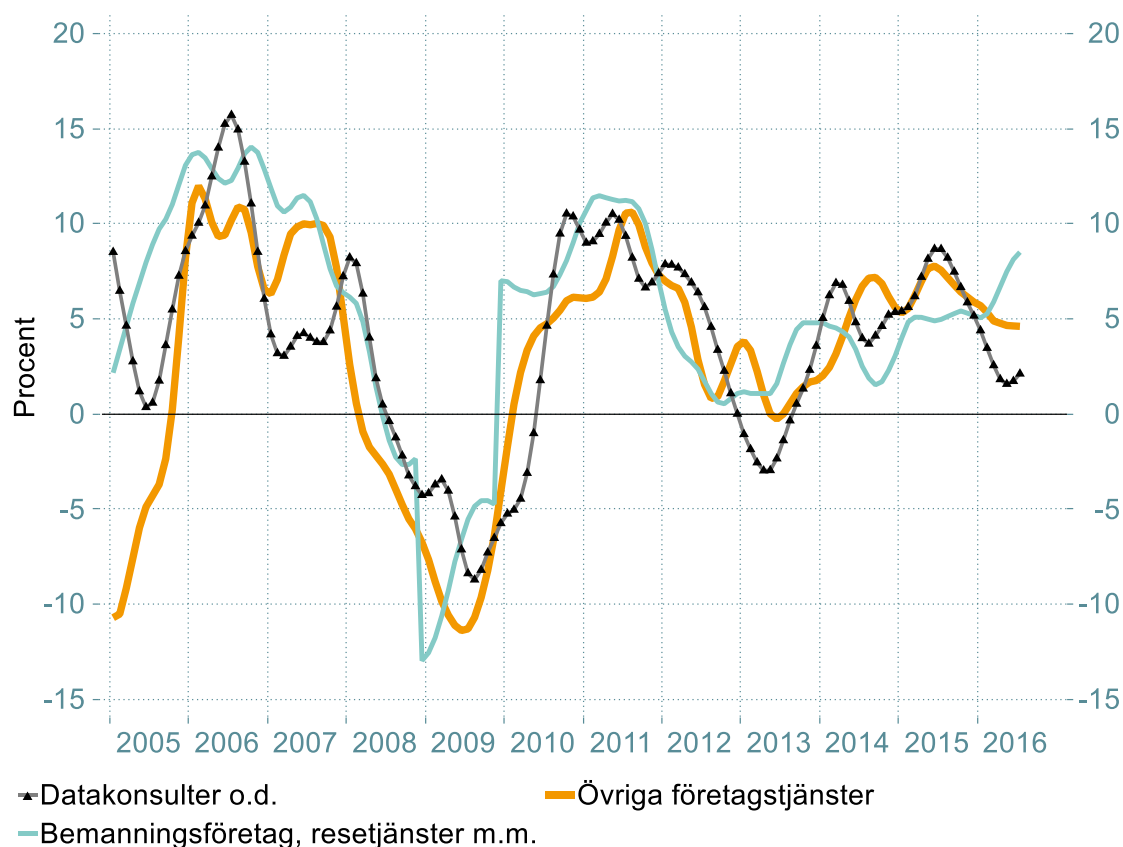
Källa: SCB, Macrobond.

Flertalet branscher inom företagstjänster förväntar sig fortsatt stark efterfrågan under tredje kvartalet i år, såsom datakonsulter, juridiska och ekonomiska konsultbyråer, konsulttjänster till huvudkontor, arkitekter och tekniska konsulter samt bemanningsföretag. Bland dessa branscher fortsatte bristen på personal att stiga under andra kvartalet. Tillväxttakten framöver blir därmed tydligt beroende av om företagen hittar lösningar för att kunna öka produktionen trots det alltmer ansträngda resursutnyttjandet.

2.2 Tjänstebranschernas tillväxt under andra kvartalet

En inbromsning av tillväxttakten i år jämfört med förra året märks för datakonsulter samt företagstjänster inom ekonomi, juridik, vetenskap och teknik, medan övriga företagstjänster, såsom bemannings- och säkerhets- och resetjänster m.m. visat en uppgång hittills i år, se diagram 4. Bemanningsbranschen påverkas normalt relativt tidigt jämfört med andra tjänstebranscher av konjunktursvängningar för tillverkningsindustrin, som svarar för 27 procent av branschens totala omsättning.⁸

Diagram 4: Produktionstillväxt, fasta priser, kalenderkorrigerat, trend, procentuell förändring över 12 månader⁹

Källa: SCB (Tjänsteproduktionsindex), Macrobond.

En försvagning av efterfrågan från exportmarknaden på industrins produkter kommer med viss fördröjning påverka även bemanningsbranschen och även andra tjänsteföretag med stark koppling till försäljning på exportmarknader. Trots en inbromsning av

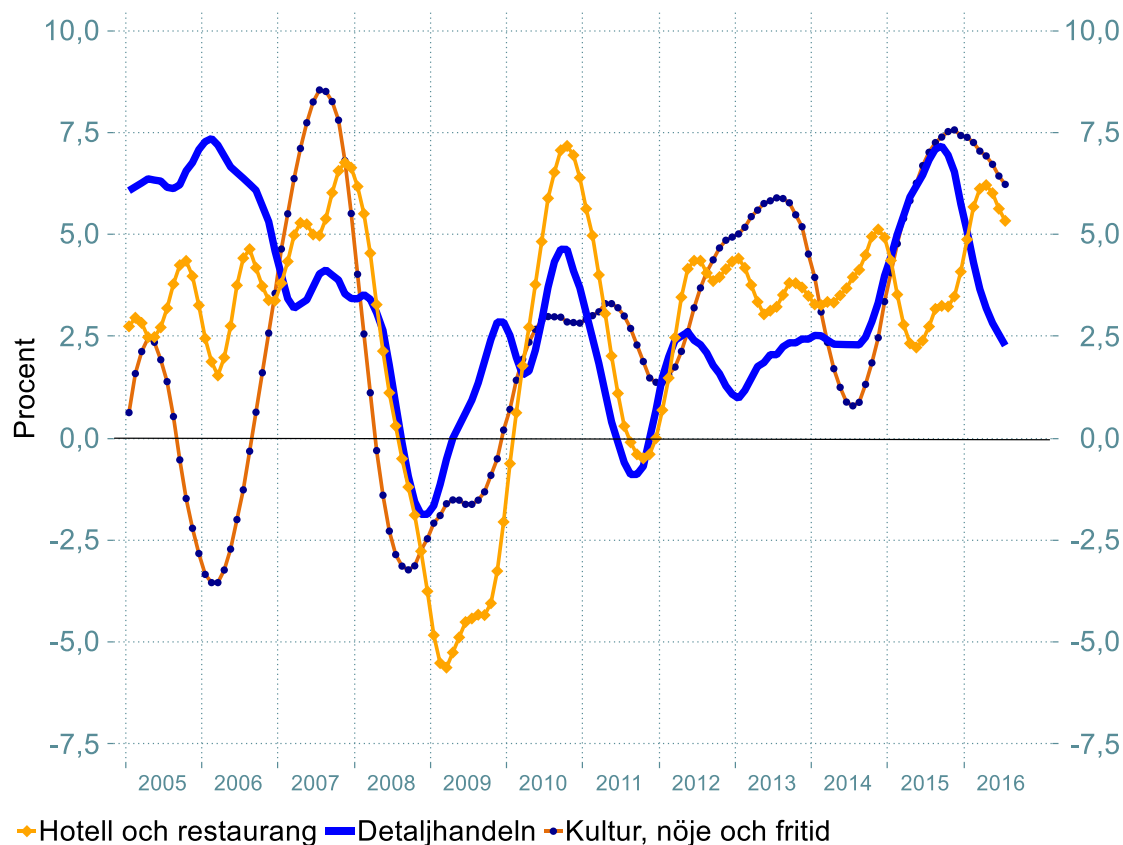
⁸ Se Bemanningsföretagens kvartalsrapport för andra kvartalet 2016.

⁹ I diagram 4 och 5 är månadsstatistiken trendsatt av SCB, det vill säga rensad för tillfälliga variationer. Detta gör det lättare att följa den långsiktiga trenden för produktionens utveckling.

orderingången för teknikindustrin under tredje kvartalet ökade behovet av arbetskraft där.¹⁰ Men med en fortsatt försvagning av exportorderingången kan efterfrågan från industrin på arbetskraft förväntas minska.

Under första halvåret i år har detaljhandeln enligt tjänsteproduktionsindex ökat med 2,9 procent i fasta priser. Det är en nedväxling jämfört med förra årets starka ökning med 6,4 procent, se diagram 5. Däremot toppar handeln med motorfordon fortfarande tillväxtligan inom den privata tjänstesektorn. Hittills i år överträffar dess tillväxt till och med förra årets, då den i genomsnitt låg på 8,9 procent och hittills i år har varit 10,9 procent.

Diagram 5: Produktionstillväxt, fasta priser, kalenderkorrigerat, trend, procentuell förändring över 12 månader¹¹

Källa: Tjänsteproduktionsindex, SCB, Macrobond.

¹⁰ Se Teknikföretagens barometer för tredje kvartalet 2016.

¹¹ I diagram 4 och 5 är månadsstatistiken trendsattad av SCB, det vill säga rensad för tillfälliga variationer. Detta gör det lättare att följa den långsiktiga trenden för produktionens utveckling.

Hushållens konsumtion ökar ännu från en hög nivå, men en viss dämpning inom detaljhandeln märks. Detaljhandelns försäljning under januari-juli i år ökade med 3,3 procent jämfört med motsvarande period förra året¹². Under helåret 2015 ökade omsättningen i detaljhandeln med hela 5,1 procent, enligt SCB.

I år har omsättningen inom hotell och restaurang tagit ordentlig fart jämfört med förra året. Uppsvinget för hotellverksamhet kan delvis förklaras av den kraftigt ökade invandringen förra året då många asylsökande ges boende även på hotell. Men även försäljningen inom restauranger har visat på en historiskt stark volymökning i år. Omsättningstillväxten i volym de första sju månaderna var 5,6 procent, enligt SCB.¹³ För branschen kultur, nöje och fritid märks en viss avmattning i tillväxttakt i år, men från en hög nivå. Hittills i år har produktionen ökat med 6 procent jämfört med motsvarande period förra året. Branschen fick ett starkt uppsving under förra året, då produktionen ökade med 8,5 procent.

Tabell 2: Produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn

Procentuell förändring jämfört med motsvarande period föregående år

	2:a kvartalet 2016	2015
Motorhandel	12,7	8,9
Hälso- och sjukvård, omsorg	10,6	4,7
Parti - och provisionshandel utom med motorfordon	8,4	1,6
Övriga företagstjänster (bemanning, fastighetservice, resetjänster m.m.)	8,0	5,4
Företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	6,4	6,1
Hotell och restaurangverksamhet	5,4	3,6
Utbildningsverksamhet	4,9	-3,2
Kultur, nöje, fritid	3,3	8,5
Datakonsulter, programvaruproducenter	3,3	7,2
Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	3,1	6,4
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	1,6	0,4
Transport- och magasineringsföretag	1,5	-0,1
Telekommunikation	0,9	7,8
Privat tjänstesektor (exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag)	5,3	3,7

Anm. Fasta priser och kalenderkorrigerade siffror.

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex, 5 september 2016.

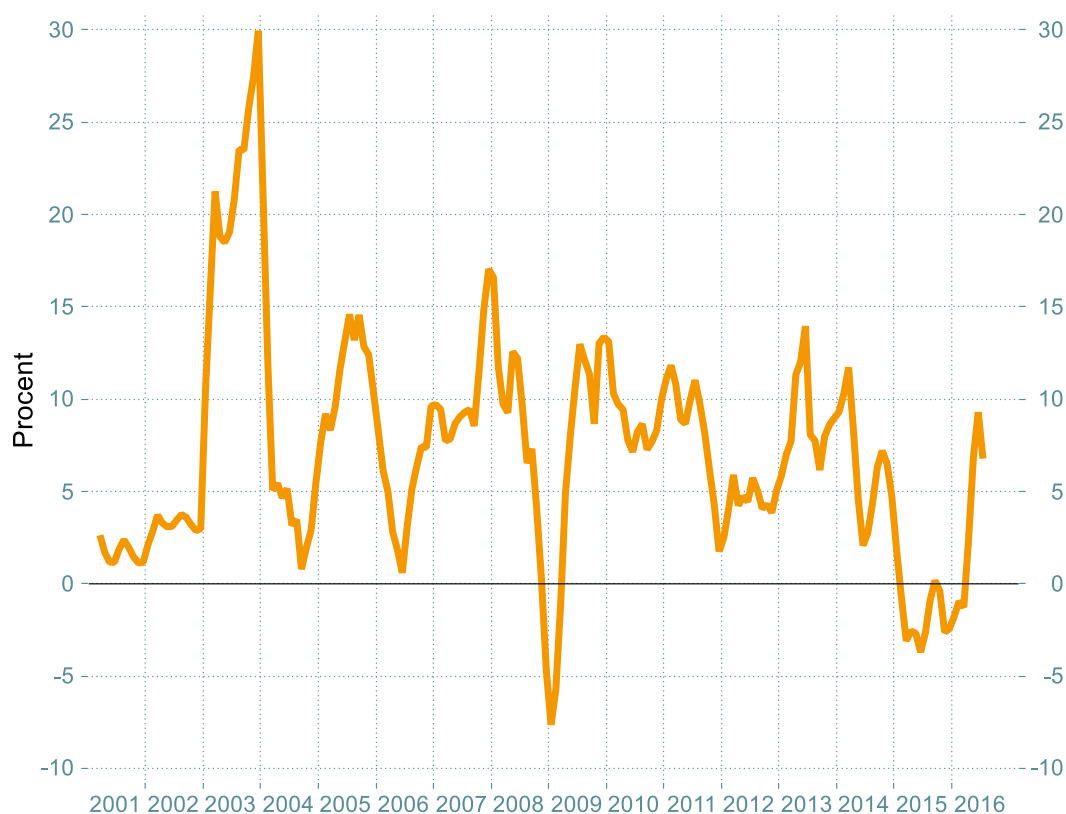
Privat driven utbildningsverksamhet samt privat vård och omsorg visar markanta produktionslyft under andra kvartalet i år, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex, se diagram 6 och 7. Det speglar en uppgång i efterfrågan på deras tjänster.

¹² Se omsättningen i detaljhandeln, SCB, 29 augusti 2016.

¹³ Se Restaurangindex, SCB, 5 september 2016.

Efter förra årets minskade produktion inom utbildningsverksamhet och även fallande produktion under första kvartalet i år visar branschen en tillväxt på 4,9 procent under andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal 2015, se tabell 2.¹⁴ Samtidigt steg antalet anställda inom branschen med cirka 1500 jämfört med motsvarande kvartal i fjol.¹⁵ Det hör samman med ökningen av antalet barn i friskolor i år, med hela 35 000 fler barn jämfört med förra året.

Diagram 6: Produktionstillväxt för privat utbildningsverksamhet, löpande priser, procentuell förändring, tre månaders glidande medelvärde, årstakt

Källa: SCB, Macrobond.

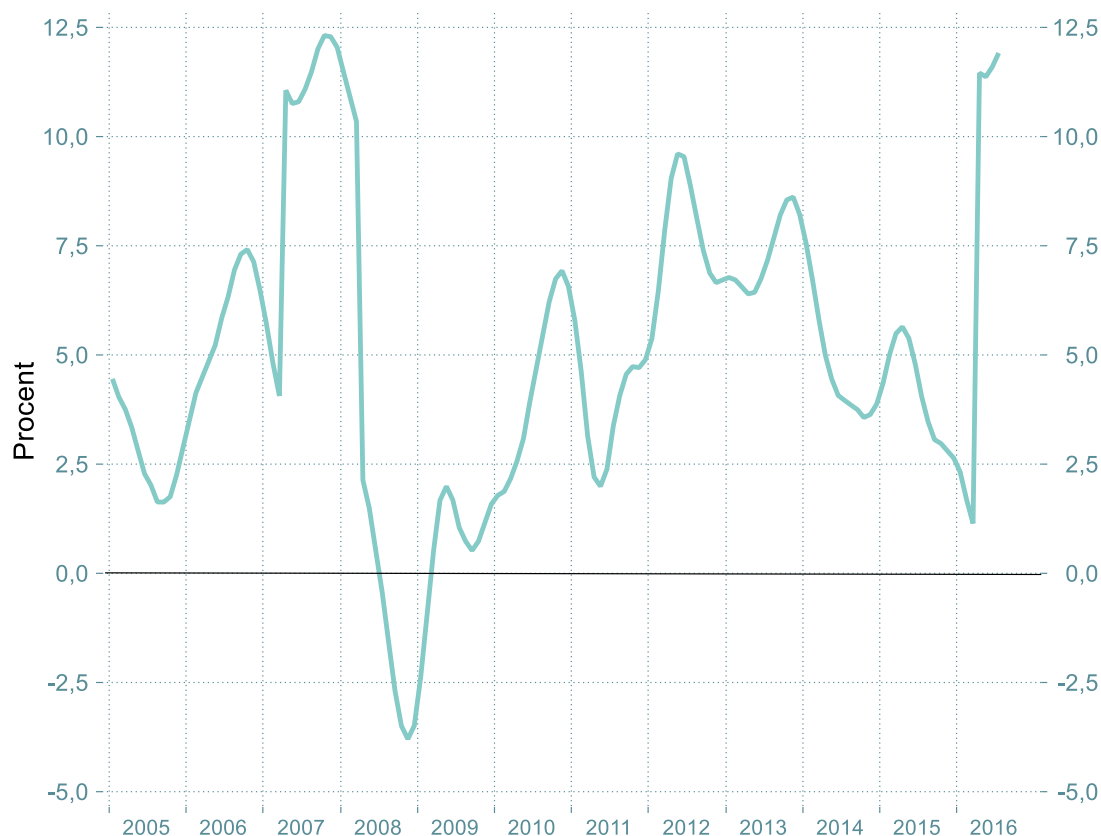
Produktionen för utbildningsverksamhet räknad i löpande priser har utvecklats klart starkare jämfört med då man räknar den i fasta priser. Det beror på att SCB i brist på tjänsteprisindex för branschen använder förändringen i antal arbetade timmar för omräkning av produktionen från löpande till fasta priser. Till saken hör att antalet arbetade timmar ökat betydligt snabbare hittills i år jämfört med tidigare. Det förstärker intrycket av att produktionen i fasta priser utvecklas svagt för utbildningsbranschen. Man kan alltså få fel intryck och tro att priserna på utbildningstjänsterna ökat mer än

¹⁴ Kalenderkorrigerat, fasta priser.

¹⁵ Enligt SCB, Kortperiodisk sysselsättningsstatistik.

tidigare vilket drar ned produktion räknad i fasta priser ännu mer. I det här fallet är det mer rättvisande att redovisa utvecklingen för branschen räknad i löpande priser, se diagram 6. Under andra kvartalet steg produktionen i utbildningsbranschen med hela 9,3 procent jämfört med andra kvartalet 2015, räknat i löpande priser.

Diagram 7: Produktionstillväxt för privat driven hälso- och sjukvård samt omsorg, trend, årstakt

Källa: Tjänsteproduktionsindex (t.o.m. juli 2016), SCB.

Produktionstillväxten för hälso- och sjukvård samt omsorg under förra året bromsade in från och med andra kvartalet, från att ha varit relativt stark under de närmast föregående åren. Det berodde knappast på svagare efterfrågan från hushållen, med en åldrande befolkning och kraftigt ökad invandring. Förklaringen till avmattningen torde framför allt vara den ökade osäkerheten om villkoren för branschen efter att direktiven till den statliga utredning som ska föreslå olika former av vinstbegränsningar presenterades i mars. Osäkerheten påverkar både företagets egen vilja att nyanställa och expandera sin produktion. Men nu märks ändå ett markant lyft för vårdbranschen under andra kvartalet i år, vilket speglar den ökade efterfrågan på privat driven vård och omsorg. Det hör sannolikt samman med de ökade behoven av vård och omsorg i samband med ökad invandring, den demografiska utvecklingen samt ökad personalbrist inom denna

bransch. Enligt Arbetsförmedlingens undersökning hösten 2015 uppgav 57 procent av de offentliga arbetsgivarna att de upplevt brist på arbetskraft under det senaste halvåret, bland annat inom hälso- och sjukvård. Bristen hade ökat jämfört med hösten 2014 och slog historiskt rekord inom offentliga verksamheter.¹⁶

2.3 Hur kommer efterfrågan på företagstjänster utvecklas under andra halvåret?

Almegas enkätundersökning bland medlemsföretag som ingår i branschbegreppet företagstjänster har nu genomförts för fjärde gången och visar fortsatt optimism om efterfrågan på företagstjänster under andra halvåret 2016. Företagens förväntningar på efterfrågan är till och med något starkare än utfallet för första halvåret i år. Det beror främst på att efterfrågan från offentlig sektor samt från tillverkningsindustrin väntas ta ännu mer fart under andra halvåret. Detta tyder på en fortsatt stark konjunktur och inhemsk efterfrågan i svensk ekonomi. Mot bakgrund av de försämrade utsikterna för exportindustrin är det möjligt att förväntningarna är för optimistiska vad gäller efterfrågan från tillverkningsindustrin (se sid. 9-10).

Almegas enkätundersökning bland medlemsföretag som tillhör branschen företagstjänster genomfördes i augusti med hjälp av Novus. Almegas medlemsföretag inom IT&Telekomföretagen, Svenska Teknik&Designföretagen samt Bemanningsföretagen ingår i undersökningen. Företagen tillfrågas om efterfrågan på deras tjänster förväntas öka, vara oförändrad eller minska under det närmaste halvåret. Motsvarande frågor ställs också om utfallet för det senaste halvåret. Denna undersökning är unik i sitt slag då den visar både styrkan och förändringar i efterfrågan på företagstjänster från olika delar av svensk ekonomi.

Efterfrågan på företagstjänster under årets första halva blev ungefär så stark som företagen förväntat sig enligt Almegas föregående undersökning i februari. Enkäten visar alltså en god träffsäkerhet då förväntningarna jämförs mot utfall. Andelen företag som mötte ökad efterfrågan från samtliga sektorer i svensk ekonomi övervägde då andelarna som mötte minskad efterfrågan var mycket små, vilket också syns i nettotalen i tabell 3 nedan.

Nu visar resultaten från den senaste enkäten att den starka efterfrågan på företagstjänster förväntas hålla i sig under andra halvåret i år. Efterfrågan väntas dessutom öka något från samtliga sektorer, och mest från offentlig sektor samt från tillverkningsindustrin jämfört med utvecklingen under första halvåret i år. Bland delbranscherna inom tjänstesektorn förväntas efterfrågan från den finansiella sektorn ta mer fart under andra halvåret jämfört med det första. För övriga delbranscher väntas efterfrågan vara ungefär lika stark som under första halvåret.

¹⁶ Se Arbetsförmedlingen, *Var finns jobben? Bedömning för 2016 och en långsiktig utblick*, februari 2016.

Under första halvåret i år steg efterfrågan mest från den privata tjänstesektorn, för nära hälften av företagen, se tabell 3. Inom den privata tjänstesektorn ökade efterfrågan på företagstjänster från samtliga delbranscher under första halvåret och starkast var efterfrågan från företagstjänster i sig. Det återspeglar en stark samverkan av produktionen inom denna typ av tjänsteproduktion, där företagen köper in olika tjänster från varandra som insats för sin egen produktion, såsom programvaror, tekniska lösningar, bemanningstjänster med mera.

Tabell 3: Almegas enkät bland medlemsföretag inom företagstjänster

Efterfrågan på företagstjänster från följande delar av ekonomin:	Första halvåret 2016, UTFALL				
	Ökat	Oförändr	Minskat	Vet ej	Netto
Sektorer i svensk ekonomi:					
Offentlig sektor	37	48	8	6	29
Privat tjänstesektor	49	41	6	4	43
Tillverkningsindustrin	36	47	8	9	28
Byggindustrin	38	47	4	11	34
Från marknaden totalt sett	58	34	5	3	53
Delbranscher av privat tjänstesektor:					
Handel	32	56	5	7	27
Transporter	28	60	2	10	26
Finansiell sektor	28	61	3	9	25
Företagstjänster	46	44	3	6	43
Vård/omsorg	30	55	4	10	26
Utbildningsföretag	28	60	2	11	26
Personliga/kulturella tjänster	14	66	6	15	8
Efterfrågan på företagstjänster från följande delar av ekonomin:	Andra halvåret 2016, FÖRVÄNTAN				
	Ökat	Oförändr	Minskat	Vet ej	Netto
Sektorer i svensk ekonomi:					
Offentlig sektor	43	44	3	9	40
Privat tjänstesektor	48	42	1	9	47
Tillverkningsindustrin	39	46	3	12	36
Byggindustrin	42	43	2	13	40
Från marknaden totalt sett	57	34	2	8	55
Delbranscher av privat tjänstesektor:					
Handel	36	54	2	8	34
Transporter	30	57	2	11	28
Finansiell sektor	35	59	0	6	35
Företagstjänster	45	48	1	5	44
Vård/omsorg	32	60	0	8	32
Utbildningsföretag	27	63	1	9	26
Personliga/kulturella tjänster	16	67	1	16	15

Källa: Almega, Novus, september 2016.

Anm. Nettotalen visar andelen företag som svarat en ökning i efterfrågan minus andelen som svarat en minskning.

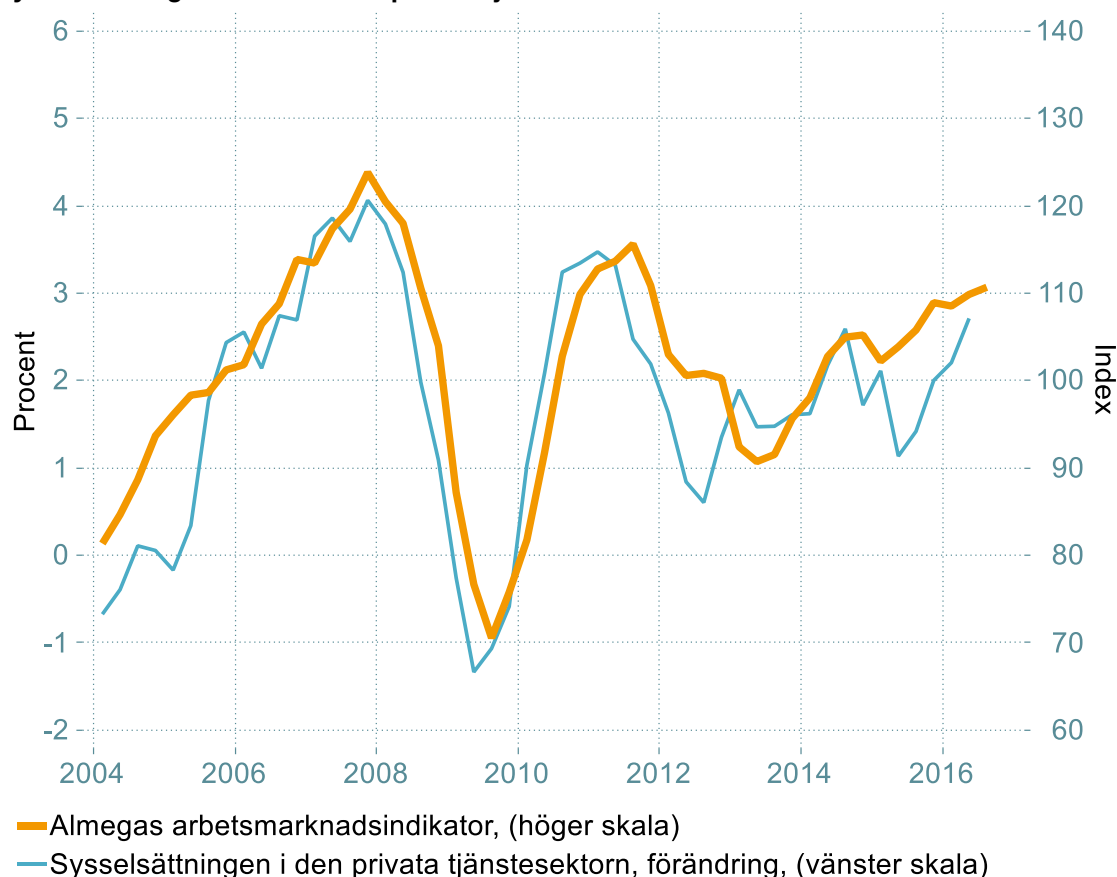
Observera att antalet företag som svarat på frågan om efterfrågan från den privata tjänstesektorn kan skilja sig från antalet företag som svarat på frågan om efterfrågan från tjänstesektorns delbranscher.

3 Sysselsättningen ökar främst inom KIS-branscher

3.1 De senaste trenderna för jobben inom tjänstesektorn

Almegas arbetsmarknadsindikator pekar på att sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn kommer att öka ännu något mer under årets tredje kvartal jämfört med ökningen under det andra kvartalet, se diagram 8. Då steg antalet sysselsatta ännu mer än under första kvartalet, enligt SCB.¹⁷ Ökningen uppgick till 58 000 fler sysselsatta inom den privata tjänstesektorn under andra kvartalet.

Diagram 8: Arbetsmarknadsindikatorn¹⁸ (index) och den faktiska sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB (nationalräkenskaperna), Macrobond.

¹⁷ Enligt nationalräkenskaperna till och med andra kvartalet 2016, 14 september 2016.

¹⁸ Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på uppgifter om företagens anställningsplaner samt uppgifter om brist på arbetskraft, som hämtats från Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer. Almegas indikator baseras på en skattning mot utfallet för sysselsättningens tillväxt inom den privata tjänstesektorn enligt de svenska nationalräkenskaperna från SCB. Värdet 100 enligt arbetsmarknadsindikatorn anger genomsnittet för hela den observerade period som den täcker (startåret är 2003).

Det är främst branscher som klassas som kunskapsintensiva som står bakom den starka ökningen av sysselsättningen inom tjänstesektorn, se faktarutan nedan. Här svarar branscher inom företagstjänster¹⁹ för en stor andel, där antalet sysselsatta ökade med sammanlagt 26 000 under andra kvartalet i år, se tabell 4. Hotell och restaurangbranschen bidrog också relativt mycket till den ökade sysselsättningen, med 12 000 fler sysselsatta. Som vi tidigare nämnt har omsättningen inom hotell och restaurang tagit rejäl fart i år jämfört med förra året (se vidare sidan 13). För flertalet övriga tjänstebanscher ökade sysselsättningen i mindre grad under andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal 2015.

Tabell 4: Förändring av antalet sysselsatta jämfört med motsvarande period föregående år, tusental

	2:a kvartalet	
	2 015	2 016
Tjänsteproducenter	37	58
Företagstjänster	17	26
Handel	9	0
Hotell och restaurang	8	12
Vård och omsorg	6	4
Hälsa och sjukvård	3	2
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	2	7
Kultur, nöje, fritid	0	3
Utbildning	-1	1
Finans- och försäkringsverksamhet	-2	0
Annan serviceverksamhet och förvärvsarbete i hushåll m.m.	-2	1
Transport och magasinering	-3	2
Övrigt	1	0

Källa: SCB, nationalräkenskaperna.

¹⁹ Till företagstjänster i tabellen räknas telekomföretag, datakonsulter och programvaruproducenter, företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, uthyrning, bemanningsföretag, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster.

Faktaruta: Kunskapsintensiva branscher inom privat tjänstesektor

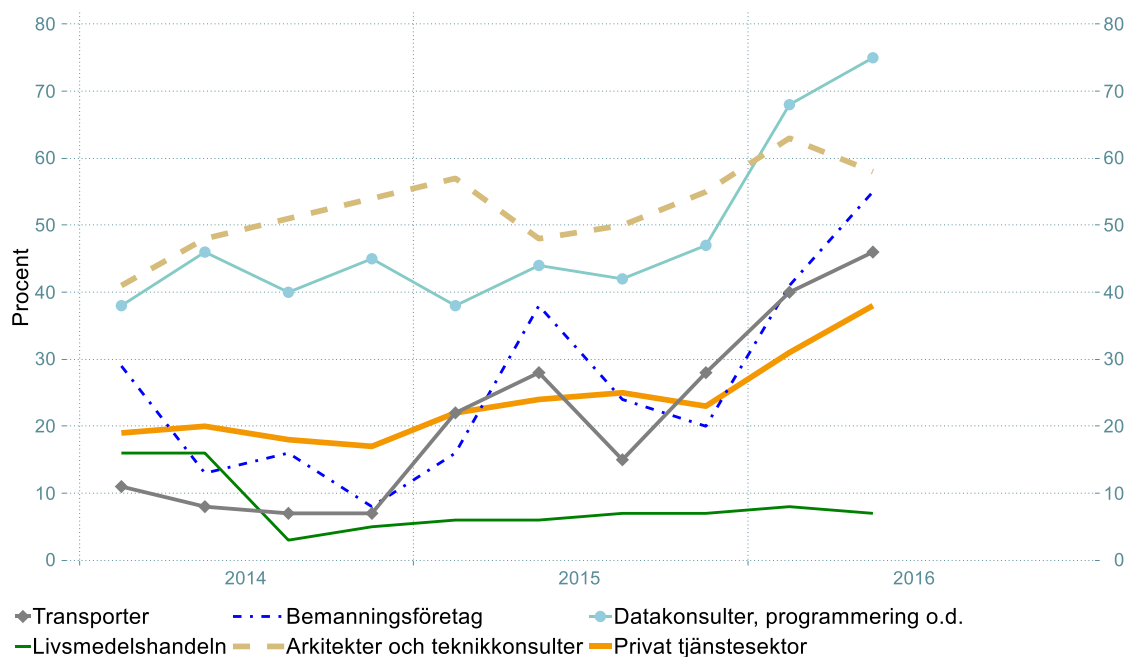
	SNI-kod
Sjö- och lufttransport	50-51
Informations- och kommunikationsverksamhet	58-63
Finans- och försäkringsverksamhet	64-66
Juridisk, ekonomisk, arkitekt- och teknisk konsultverksamhet samt Forskning och Utveckling	69-72
Reklam och marknadsundersökning, annan konsultverksamhet samt veterinärverksamhet	73-75
Arbetsförmedling, bemanning och andra personalrelaterade tjänster	78
Säkerhets- och bevakningsverksamhet	80
Utbildning	
Hälso- och sjukvård	86
Vård-, omsorg, sociala tjänster	87-88
Kultur, nöje, fritid	90-93

Enligt Eurostats indelning av Knowledge-intensive Services, branschklassificering enligt NACE Rev. 2, som motsvarar Svensk Näringsgrensindelning (SNI) och SNI-koder enligt ovan.

Mot bakgrund av att det är företagstjänster som bidragit så starkt till den ökade sysselsättningen är det ett växande bekymmer att denna tillväxtbransch bromsas av ökad personalbrist. För många tungt vägande branscher inom företagstjänster har bristen på personal stigit under de senaste årens konjunkturuppgång. Några exempel är datakonsulter, tekniska konsulter och arkitekter samt konsulttjänster till huvudkontor. Inom dessa branscher har en stigande andel av företagen uppgett att de har brist på personal. För datakonsulter och programvaruproducenter steg denna andel till hela 75 procent under andra kvartalet i år, enligt KI-barometern. Innan finanskrisen drabbade branschen under andra halvåret 2008 angav 78 procent av datakonsultföretagen personalbrist.

Även bemanningsföretagen visar en stigande personalbrist. 55 procent av företagen inom branschen hade brist på personal under andra kvartalet i år, se diagram 9. För den privata tjänstesektorn totalt steg andelen företag med personalbrist till 38 procent under andra kvartalet. Vissa tjänstebanscher som inte har motsvarande personalbrist, som exempelvis livsmedelshandeln, håller nere andelen för tjänstesektorn totalt.

Diagram 9: Personalbrist, andel i procent av företagen i respektive bransch

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), Macrobond.

Antalet lediga jobb ökade under andra kvartalet i år med nära 20 procent jämfört med samma kvartal förra året, enligt SCB:s statistik, se diagram 10. De senaste åren har antalet lediga jobb ökat markant, och i år har det totala antalet nått rekordnivåer över 100 000. Antalet lediga jobb utvecklas efter ett återkommande säsongmönster, men trenden har varit starkt uppåtående de senaste två åren. Totalt fanns det 108 000 lediga jobb på arbetsmarknaden under andra kvartalet i år. Ökningen i år har varit stor inom både näringslivet och den offentliga förvaltningen. Den fortsatta uppgången i antalet lediga platser tyder på en stark efterfrågan i ekonomin. Problemet är att allt färre söker de lediga jobben och att det tar allt längre tid för företagen att lyckas rekrytera,²⁰ vilket tyder på växande matchningsproblem på arbetsmarknaden.

Ytterligare tecken på matchningsproblemen är att arbetslösheten har minskat mycket långsamt i förhållande till ökningen av antalet lediga platser. Under andra kvartalet i år låg arbetslösheten på 6,8 procent av arbetskraften, en nedgång från 7,1 procent första kvartalet.²¹ Den senaste månadssiffran för arbetslösheten enligt AKU, som avser juli, visar 7 procent.²² Under hela förra året låg arbetslösheten i genomsnitt på 7,4 procent. Almegas senaste prognos är att arbetslösheten för hela 2016 kommer att ligga på 6,9 procent i genomsnitt.²³

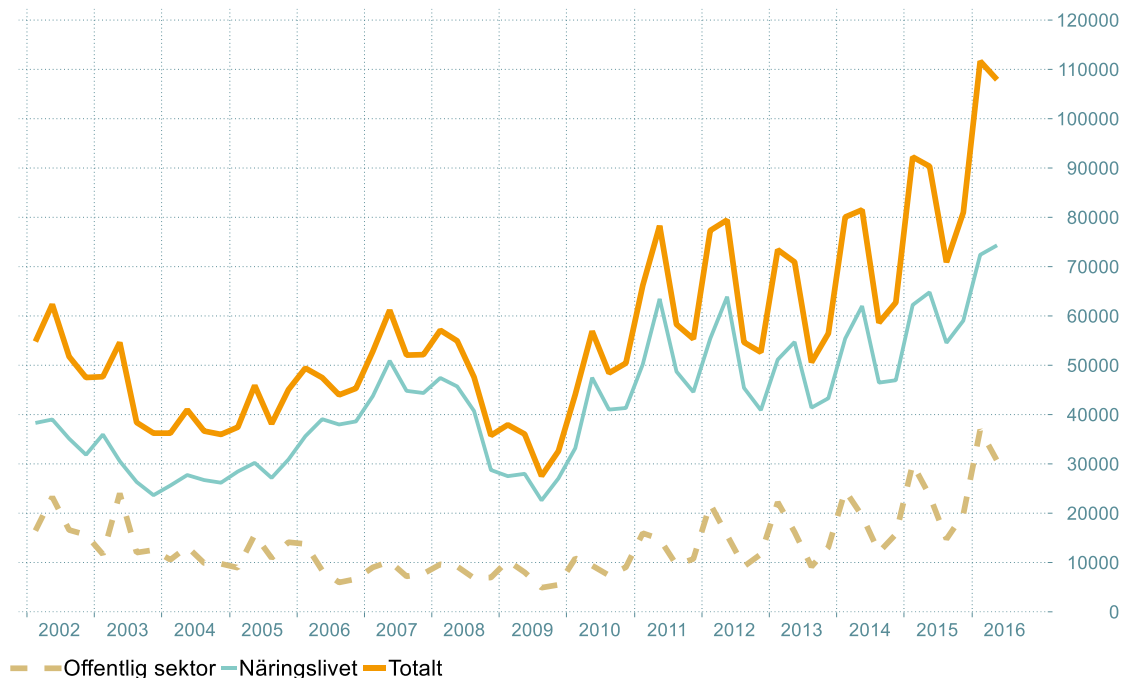
²⁰ Se vidare Riksbankens penningpolitiska rapport, april 2016. Fördjupning – *Resursutnyttjandet på arbetsmarknaden är ungefär normalt, men bedömningen är osäker.*

²¹ Enligt SCB:s Arbetskraftsundersökning (AKU).

²² Säsongrensats.

²³ Se Almegas konjunkturrapport, 9 maj 2016, som kan hämtas från www.almega.se

Diagram 10: Antal lediga jobb uppdelat per sektor samt totalt²⁴

Källa: SCB.

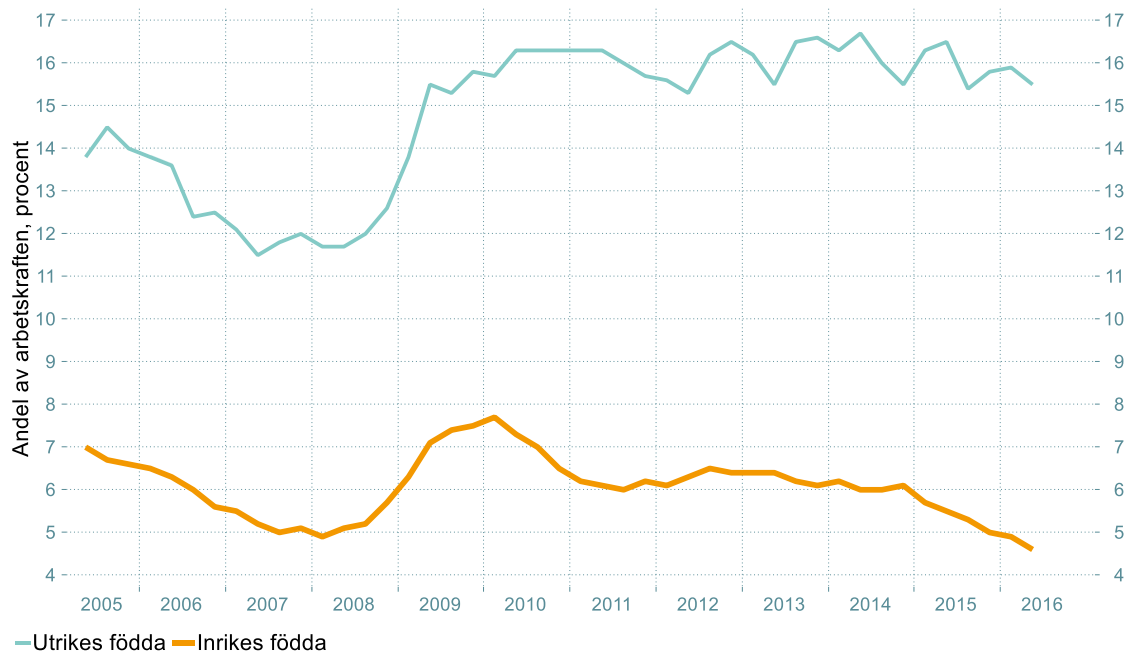
Bakom den fallande arbetslösheten ligger en nedgång för inrikes födda, medan den pendlar kring en högre nivå - runt 16 procent - för utrikes födda (15-74 år) under de senaste åren, enligt AKU.²⁵ Under andra kvartalet i år låg nivån på 15,5 procent för utrikes födda. För inrikes födda nådde andelen arbetslösa en historiskt låg nivå på 4,6 procent. Det är lägre än den lägsta nivån på 4,9 procent som nåddes innan finanskrisen slog igenom på arbetsmarknaden 2008, se diagram 11. Frågan är hur lågt arbetslösheten kan sjunka för inrikes födda denna gång. Mycket talar för att nivån för arbetslösheten bland inrikes födda nu ligger nära gränsen för hur låg den kan bli. Den senaste månadssiffran för andelen arbetslösa inrikes födda, avseende juli, visar en uppgång till 5 procent. Då bidrog inrikes födda knappt alls till ökad sysselsättning. Samtidigt minskade antalet inrikes födda i arbetskraften med cirka 14 000 personer.²⁶

²⁴ Från och med andra kvartalet 2015 har en ny sektorkodsindelning för denna statistik införts. Hushållens icke-vinstdrivande organisationer (som tidigare ingick i näringslivet) redovisas separat och ingår inte i näringslivet. I diagram 8 inkluderas icke-vinstdrivande organisationer i totalen och redovisas alltså inte separat. Man bör dock känna till tidsseriebrottet från och med andra kvartalet 2015.

²⁵ Nivån på arbetslösheten beräknas här som antalet arbetslösa utrikes födda som andel av antalet utrikes födda som ingår i arbetskraften. På motsvarande sätt beräknas arbetslösheten för inrikes födda.

²⁶ Säsongsrensade data enligt AKU.

Diagram 11: Arbetslöshet bland in- respektive utrikes födda, andel av arbetskraften, procent per kvartal, säsongrensat

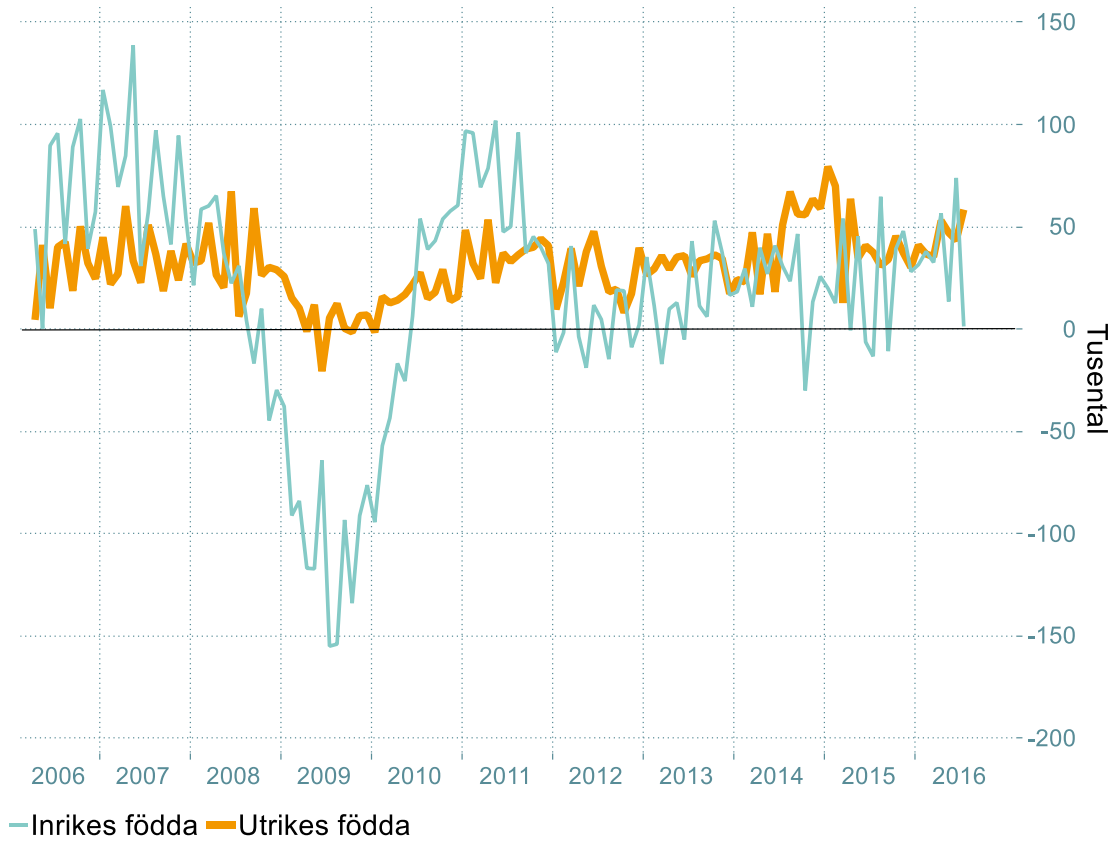

Källa: SCB (AKU).

De senaste årens pensionsavgångar har inneburit att inrikes födda bidragit allt mindre till ökad sysselsättning, vilket gör arbetsmarknaden alltmer stram vad gäller utbud av och efterfrågan på arbetskraft, se diagram 12. Under andra kvartalet i år bidrog inrikes födda ovanligt mycket till ökningen av sysselsättningen jämfört med under de senaste åren, men den demografiska utvecklingen talar för ett fortsatt mindre bidrag från inrikes födda framöver.

Skillnaden i arbetslöshet bland in- och utrikes födda kan väntas öka under de närmaste åren när det stora antalet asylsökande från 2015 börjar synas i AKU-statistiken. I denna finns en lång eftersläpning innan nytilkomna på arbetsmarknaden räknas in, upp till ett par år. Mot bakgrund av den hittills mycket långsamma integrationen av invandrare på arbetsmarknaden och den försämrade matchningen mellan utbud och efterfrågan på kompetens, kan arbetslösheten förväntas stiga från och med år 2018.

Diagram 12: Förändring i antal sysselsatta jämfört med motsvarande månad föregående år, förändring i tusental sysselsatta personer

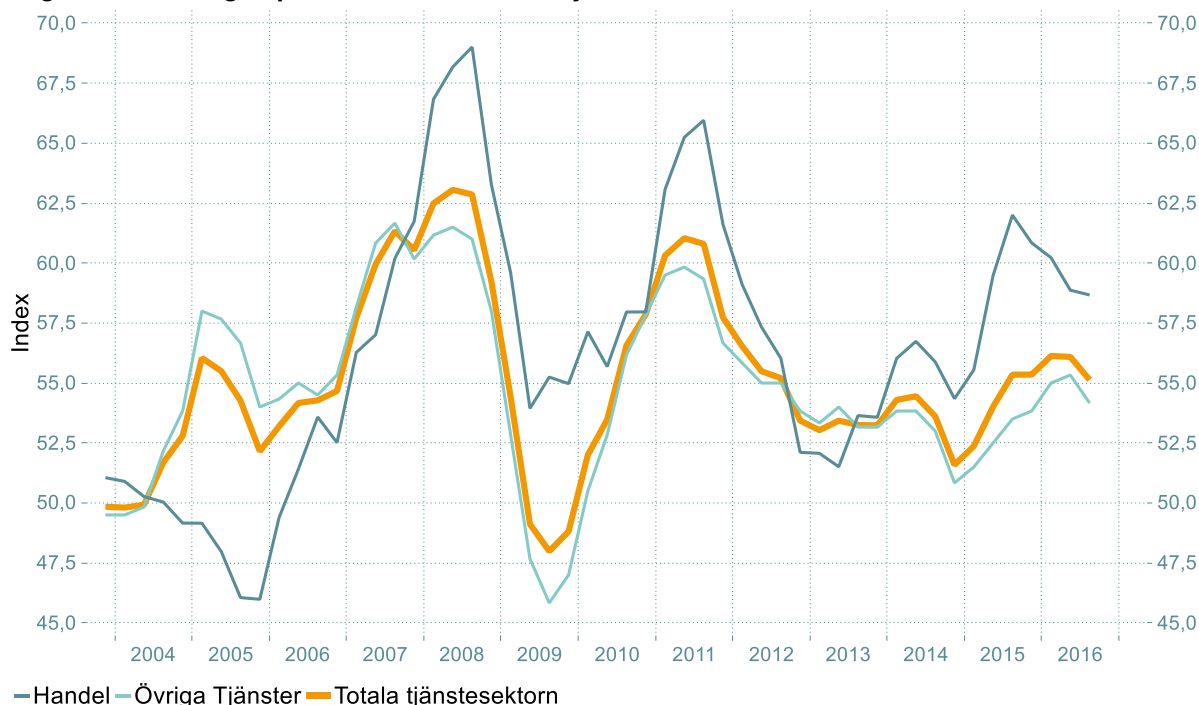
Källa: SCB (AKU).

4 Fortsatt inbromsning av tjänstepriserna

4.1 Fortsatt fallande andel företag planerar prishöjningar inom handeln

AlmeGas prisindikator²⁷ för tredje kvartalet i år indikerar en tydlig försvagning av tjänsteprisernas ökningstakt i jämförelse med det andra kvartalet, se diagram 13. Indikatorn pekar på att tjänsteprisernas ökningstakt mattas av både inom handeln och för övriga tjänster. Den tidigare trenden med en stigande prisökningstakt från och med fjärde kvartalet 2014 tycks nu ha brutits.

Diagram 13: AlmeGas prisindikator t.o.m. tredje kvartalet 2016

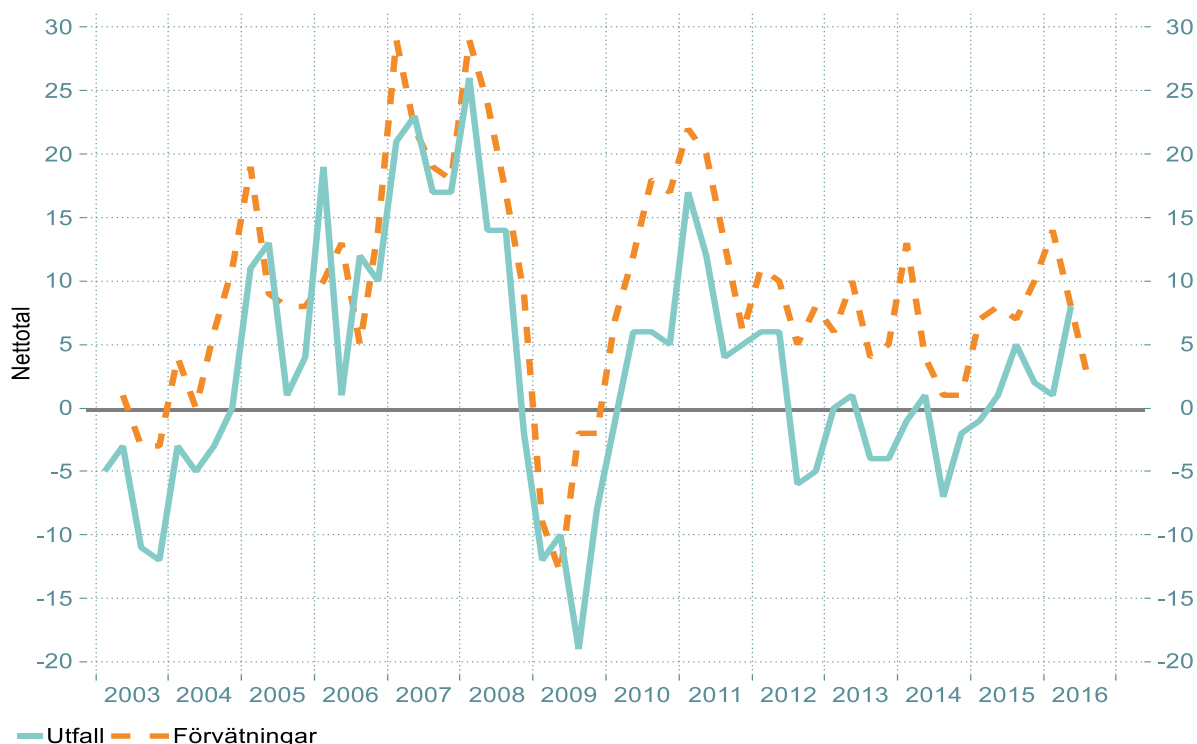
Källa: Almega, KI-barometern.

AlmeGas prisindikator har företagens förväntningar om försäljningspriser som grund och bygger på data från Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer. I den visas både förväntningar på försäljningspriser framåt i tiden och vad utfallet blev föregående period. Inför årets andra kvartal hade tjänsteföretagen kraftigt reviderat ned sina

²⁷ Prisindikatorn visar prisförändringar mellan innevarande och kommande kvartal. Den är inget mått på prisnivån utan visar om priserna väntas öka, minska eller vara oförändrade. Är index över 50 indikerar det en ökning av priserna och under 50 innebär det en nedgång. Ett indexvärde på 50 innebär ungefär oförändrade priser, alltså att andelen som planerar höja priserna är lika stor som andelen som planerar prissänkningar, eller att samtliga angett oförändrade priser. Prisindikatorn ligger för tredje kvartalet 2016 på 55,1.

förväntningar på ökningstakten i försäljningspriserna. Det visade sig stämma väl överens med företagens senare rapporterade utfall för andra kvartalet, se diagram 14. Inför tredje kvartalet har företagen fortsatt att revidera ned sina förväntningar om att kunna höja sina försäljningspriser, vilket också återspeglas i Almegas prisindikator. Det kan vara en reaktion från företagen på deras för optimistiska syn på prisutvecklingen främst under andra halvan av 2015, se diagram 14.

Diagram 14: Tjänsteföretagens utfall och förväntningar om sina försäljningspriser, kvartalsvis

Källa: Macrobond, KI-barometern.

Almegas prisindikator syftar till att ge en fingervisning om vilken riktning företagens försäljningspriser förväntas ta det närmsta kvartalet. Det vill säga, om prisökningstakten förväntas öka, minska eller vara oförändrad. Prisindikatorn kvantifierar dock inte storleken på prisernas förändringstakt. Den informationen hämtar Almega från SCB:s Tjänsteprisindex (TPI).

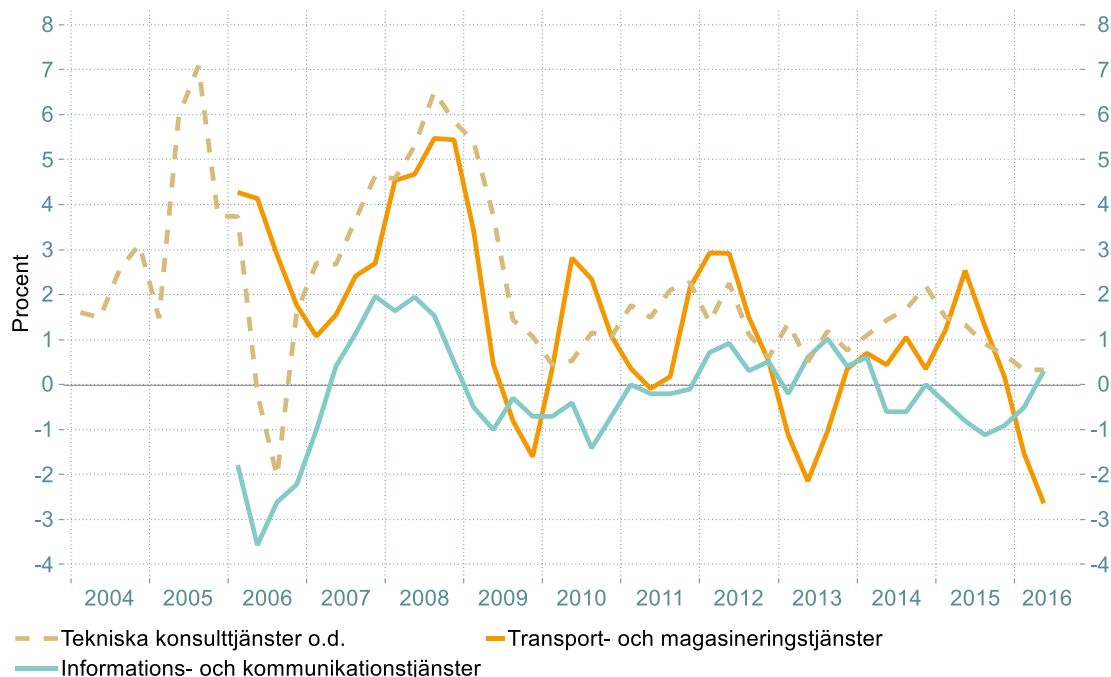
Under andra kvartalet i år fortsatte tjänstepriserna att utvecklas historiskt svagt, med 0,4 procent i årstakt, enligt TPI. Den uppmätta årstakten för första kvartalet 2016 var den lägst uppmätta sedan TPI började mätas 2005. Den svaga utvecklingen av företagens försäljningspriser bestod således under andra kvartalet i år. Det är i linje med Almegas prisindikator för andra kvartalet som pekade på en ungefär oförändrad ökningstakt av försäljningspriserna. De branscher som ingår i TPI täcker inte exakt in de

tjänstebranscher som ingår i prisindikatorn, men ger på samma sätt som prisindikatorn en övergripande bild av tjänsteprisernas utveckling.

Ur ett historiskt perspektiv är det en ovanlig situation då prisökningstakten är förhållandevis långsam samtidigt som produktionstillväxten i ekonomin är inne i en relativt stark fas. I Riksbankens företagsundersökning svarar företagen att de har haft svårt att höja priserna trots stigande efterfrågan och högre kostnadstryck. En bidragande orsak till det kan vara utbredningen av e-handeln som förenklar inträde på marknaden för nya företag, vilket ökar konkurrensen mellan företagen. Samtidigt bidrar digitaliseringen till att konsumenterna kan jämföra priser innan köp vilket skapar ett tryck nedåt på priserna. Inte bara konsumenterna pressar priserna genom den ökade pristransparensen, företagen uppger även att inköpare nu kan göra mer noggranna köp och därmed ställa olika underleverantörer mot varandra.²⁸

Tack vare ny data från SCB har Almega till den här utgåvan av Tjänsteindikatorn mer detaljerad information om utvecklingen av tjänsteföretagens försäljningspriser. Under andra kvartalet i år var det branscherna transport- och magasineringstjänster samt informations- och kommunikationstjänster som visade trögast prisökningstakt, se diagram 15.

Diagram 15: Utveckling av försäljningspriser enligt TPI, utvalda branscher, prisförändring i årstakt

Källa: SCB, Macrobond

²⁸ Se Riksbankens Företagsundersökning, *låga prisökningar trots god konjunktur*, maj 2016.

Priserna på transport- och magasineringstjänster minskade i årstakt med 2,6 procent under andra kvartalet i år, vilket drog ned TPI totalt sett med 0,6 procentenheter. Prisfallet utmärks främst av tjänster för sjöfart och godstrafik vars priser minskade med 12 procent, vilket hade en negativ effekt på TPI med 0,2 procentenheter. Resterande effekt kom av att priset på andra stödtjänster till transport, såsom speditörs- och fraktmäkleritjänster, föll med 7 procent vilket bidrog negativt med 0,4 procentenheter till förändringen av TPI totalt under andra kvartalet. En bakomliggande källa till priset är sannolikt det lägre priset på olja jämfört med samma period föregående år. Gällande informations- och kommunikationstjänster steg priserna med försiktiga 0,3 procent under andra kvartalet jämfört med samma kvartal förra året, vilket bidrog med knappt 0,1 procentenhet till årstakten för TPI andra kvartalet. Det var första gången sedan första kvartalet 2014 som dessa priser steg och de gick upp från en låg nivå. Under första kvartalet i år backade däremot försäljningspriserna för informations- och kommunikationstjänster med 0,5 procent och bidrog till förändringen av TPI med -0,1 procentenhet.

Inom branschen steg priserna för datorprogrammerings- och datakonsulttjänster med 1,0 respektive 1,1 procent i årstakt under andra kvartalet, vilket sammantaget bidrog till att driva upp TPI med strax under 0,1 procentenhet. Det bekräftar delvis de signaler Almega hört från branschen om att företagen för första gången på länge försiktigt kunnat höja priset för en konsulttimme. Priserna på telekommunikations- och datorsdrifttjänster samt databehandlingstjänster och webbhotell fortsätter alltså att falla, men priset vägs alltså för andra kvartalet upp av ökade priser för ovan nämnda programmerings- och konsulttjänster.

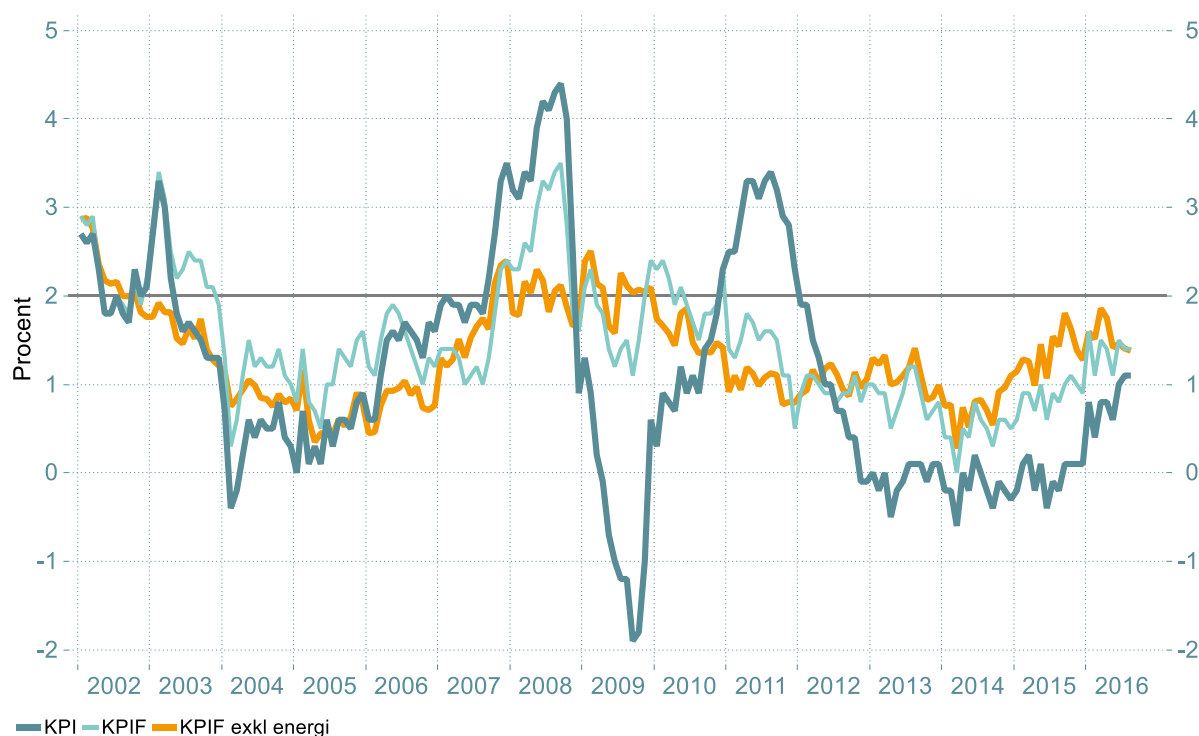
Till de branscher vars försäljningspriser ökat och bidragit positivt till utvecklingen av TPI hör dels företag med verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt finans- och försäkringsverksamhet och dels hotell och restauranger. Sammantaget ökade de två grupperna sina försäljningspriser med 1,4 respektive 3,3 procent i årstakt under andra kvartalet. Av TPI:s totalvikt på 100 utgör verksamheterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik m.fl. en vikt på hela 22 och hotell och restaurang en vikt på 7, vilket innebär att deras påverkan på förändringen av TPI blir relativt stor jämfört med flera andra branscher som ingår i TPI. Under andra kvartalet drog dessa branscher upp TPI med 0,3 respektive 0,2 procentenheter.

Inom hotell och restaurang är det priset på hotell för privatgäster som ökat mest, med 14 procent under andra kvartalet jämfört med ett år tidigare, vilket bidrog med 0,1 procentenhet till TPI. Bland verksamheterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt finans- och försäkringsverksamhet har priset på arkitekttjänster ökat med 3,4 procent. Men gruppen arkitekttjänster har en vikt på endast 0,5 i TPI, så påverkan från denna bransch på TPI blir därmed liten, 0,02 procentenheter för andra kvartalet. Till branscherna med en större vikt hör tekniska konsulttjänster. Här ökade försäljningspriserna med bara 0,3 procent under andra kvartalet, se diagram 15. Offentlig upphandling av tjänster står för en stor del av teknikkonsulternas uppdrag och här är priskonkurrensen hård, speciellt då allt fler utländska aktörer etablerar sig på den svenska marknaden för dessa tjänster.

4.2 Inflationstakten fortsatt trög men stigande

I augusti var inflationstakten²⁹ mätt med konsumentprisindex (KPI) fortsatt blygsam då den uppgick till 1,1 procent. Det är en ökning med tre tiondelar sedan årsskiftet, men uppgången har varit ryckig och inflationstakten är fortfarande en lång bit under Riksbankens inflationsmål på två procent, se diagram 16. I augusti hade priserna på el samt på kläder stigit med 7 respektive 6 procent på ett år och bidrog med 0,3 procentenheter vardera till inflationstakten på 1,1 procent. Restaurangpriserna hade också stigit och drog upp 12-månaderstakten för KPI med 0,2 procentenheter. Även reduceringen av ROT-avdraget från årsskiftet fortsätter att påverka inflationen uppåt – med 0,2 procentenheter i augusti – och kommer att göra det resten av året. Bland annat fortsatt fallande priser inom varugruppen Radio, TV, Video med mera motverkade uppgången för inflationen med 0,3 procentenheter. Häre ingår numera priset på mobiltelefoner som är den främsta orsaken till det negativa bidraget från denna varugrupp.

Diagram 16: KPI och underliggande inflation till och med augusti 2016, 12-månaderstakt

Källa: SCB, Macrobond.

²⁹ Inflationstakten syftar på förändringen i KPI under de senaste 12 månaderna.

KPI med fast bostadsränta, KPIF, ligger fortfarande högre än KPI då bostadsräntorna är fortsatt låga och förväntas sjunka i genomsnitt under 2016, enligt Konjunkturinstitutet³⁰. Dock har ökningstakten för KPIF planat ut kring en takt på 1,4 procent i genomsnitt hittills i år, vilket framgår av diagram 16. Ökningstakten i augusti var också 1,4 procent. En viktig förklaring är att kronans växelkurs varit förhållandevis stabil sedan mitten av 2015 vilket minskat effekten på KPIF via importprisförändringar. Under 2014 däremot försvagades kronan kraftigt, vilket drog upp importpriserna och inflationstakten under det året.

4.3 Tjänstepriserna i KPI

Tjänstepriserna i KPI utgör 45 procent av den produktkorg med varor och tjänster som KPI mäter och spelar därmed en viktig roll för utvecklingen av KPI totalt sett. I augusti ökade tjänstepriserna som ingår i KPI med 1,9 procent jämfört med samma period föregående år, se diagram 17. Det är en inbromsning jämfört med juli månad då årstakten uppmättes till 2,2 procent. Under årets första åtta månader har utvecklingen för tjänstepriserna i KPI pendlat mellan 1,6 och 2,3 procent, med en genomsnittlig ökningstakt på 2,0 procent. Det är ett tydligt skifte uppåt jämfört med 2015 då den genomsnittliga ökningstakten var 1,25 procent. Detta markanta skift har flera förklaringar som vi belyser mer ingående nedan.

Den högre ökningstakten har delvis sin förklaring i politiskt styrda beslut. Posten avskrivningar för egna hem bidrar mest till ökningen av tjänstepriserna totalt under 2016, se diagram 18. Den huvudsakliga förklaringen till prisökningen för egna hem är reduceringen av ROT-avdraget från årsskiftet, som har medfört dyrare ROT-tjänster. Hittills i år har bidraget från posten legat kring 0,35 procentenheter per månad vilket kan jämföras med 2015 då det genomsnittliga bidraget till tjänsteprisernas utveckling totalt var 0,06, dvs. en uppdragande effekt på tjänstepriserna i år med omkring 0,3 procentenheter. Allt annat lika kommer det extra bidraget på 0,3 procentenheter falla bort under 2017.³¹

Vidare har tjänstepriserna i år till synes fått ett markant lyft genom en teknisk förändring som SCB gjort i beräkningen av tjänstepriserna i KPI. Tidigare bestod posten ”tele” av både mobiltelefoner och mobiltelefoni, men SCB flyttade i februari i år över priset på mobiltelefoner till gruppen varor istället för gruppen tjänster i KPI. Det har lett

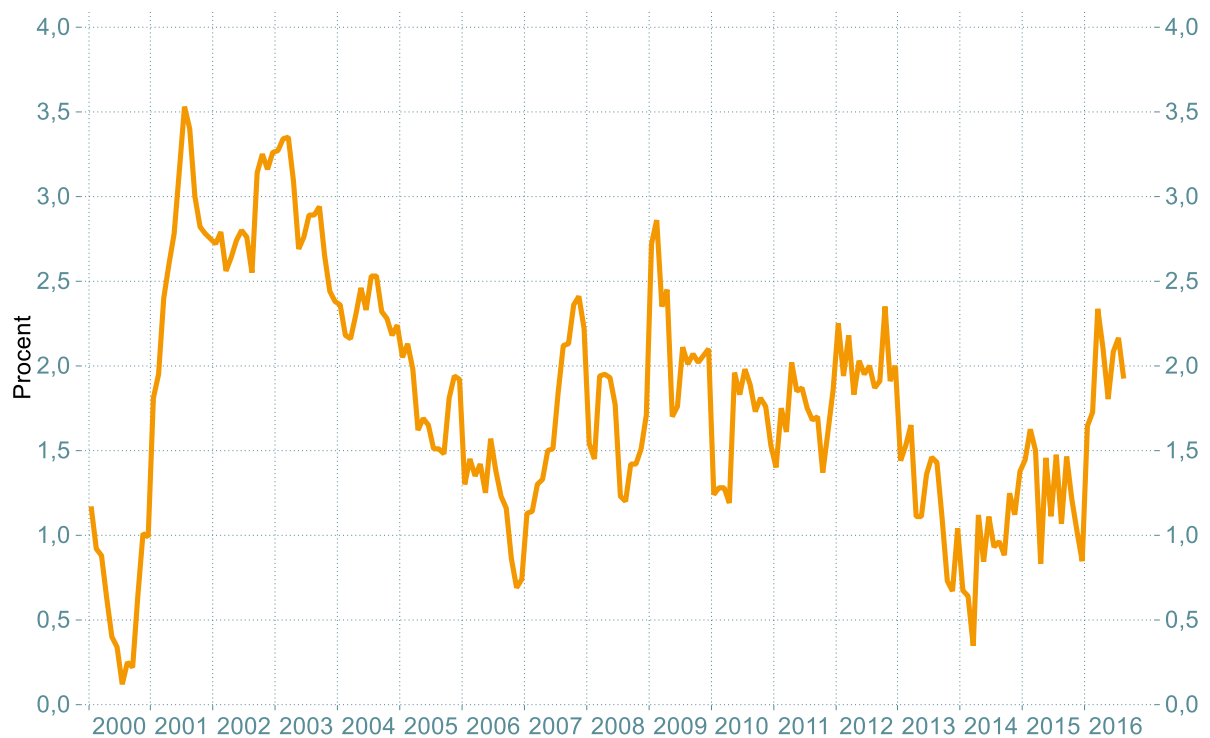
³⁰ Se Konjunkturläget, augusti 2016, Konjunkturinstitutet.

³¹ Notera att delindex för avskrivningar drev upp hela KPI (både varor och tjänster) med 0,2 procentenheter samtidigt som det drev upp tjänstepriserna i KPI med 0,4 i augusti mätt i årstakt. Anledningen till skillnaden är att avskrivningar har en vikt i KPI på 2,2 % (22/1000). Bland tjänstepriserna i KPI har avskrivningar en vikt om 4,9 % (22/448). Det leder till att bidraget från delindex avskrivningar till tjänsteprisutvecklingen inom KPI blir tyngre jämfört med bidraget från avskrivningar till utvecklingen av hela KPI, även om prisökningstakten för avskrivningar varit densamma under perioden.

till ett tidsseriebrott och markant lyft för tjänsteprisernas utveckling i år – med uppskattningsvis omkring 0,2 till 0,3 procentenheter under 2016. Det förklaras av att det normalt fallande priset på mobiltelefoner inte längre räknas in i tjänstepriserna och därmed inte längre drar ned utvecklingen för tjänstepriserna i KPI som tidigare. För KPI totalt sett märks ingen skillnad då mobiltelefonerna i stället räknas in bland varor i KPI.

Även en höjd trängselskatt har drivit upp tjänstepriserna. Trängselskatten ingår i posten kontrollbesiktning, körskoleutbildningar och bilförsäkringar. Här finns en delpost som kallas ”broavgifter m.m.” vilken fångar förändringar i trängselskatten. Prisökningen för broavgifter m.m. var i augusti månad cirka 50 procent högre än i augusti 2015. Broavgifter förklarar nästan hela bidraget på 0,11 procentenheter från posten kontrollbesiktning, körskoleutbildningar och bilförsäkringar till prisuppgången för tjänstepriserna totalt i augusti.

Diagram 17: Tjänstepriserna som ingår i KPI, 12-månaderstakt

Källa: Almega, SCB.

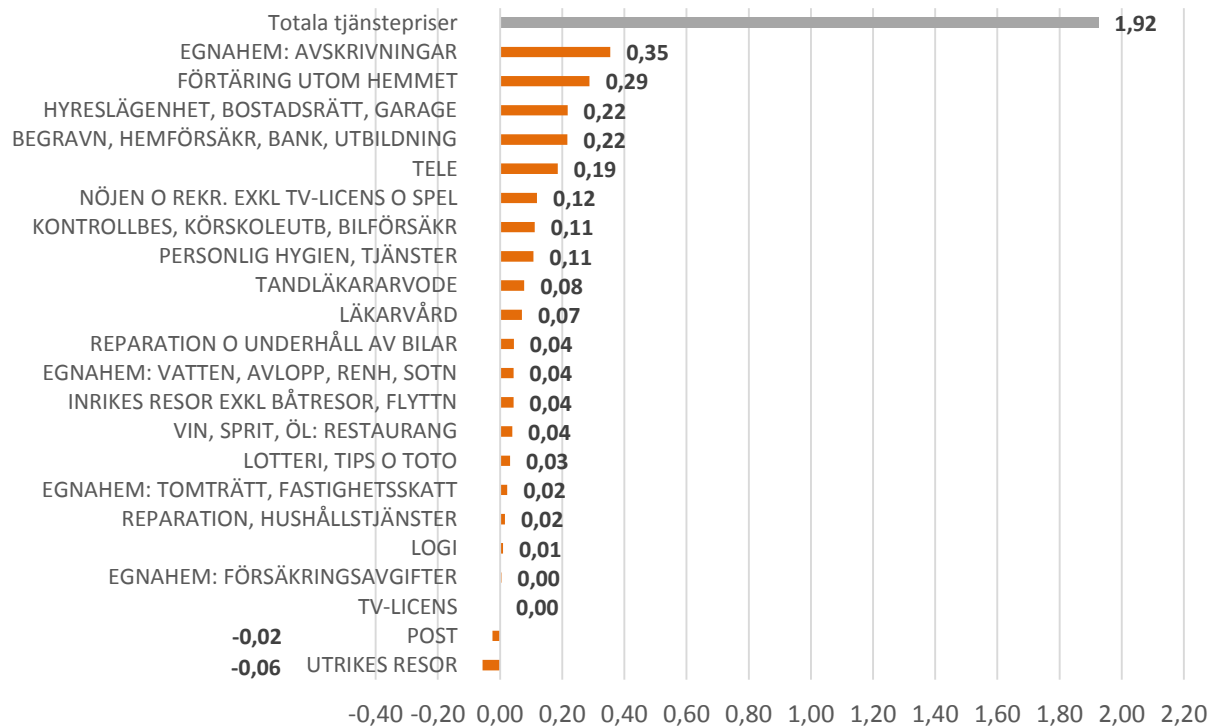
Bland övriga tjänstepriser märks fortfarande en stark prisutveckling för restaurangbesök, se posten förtäring utom hemmet i diagram 18. Posten bidrog positivt till tjänsteprisernas utveckling med 0,3 procentenheter under augusti månad, marginellt

lägre än under juli månad men ungefär i linje med den hittillsvarande utvecklingen under 2016. Framförallt är prisutvecklingen driven av högre lunchpriser. Höjda priser på framförallt banktjänster har drivit upp bidraget från posten begravning, hemförsäkring, banktjänster och utbildning till de totala tjänstepriserna i KPI. Priset på banktjänster steg med 7 procent under augusti och posten som helhet har bidragit med drygt 0,2 procentenheter till tjänsteprisernas utveckling under 2016, att jämföra med omkring knappt 0,1 procentenhet under 2015.

Effekten av den höjda TV-licensen med 7 procent för ett år sedan upphörde att ge effekt i och med juli månads mätning. Posten bidrog under det gångna året med 0,1 procentenhet till tjänsteprisernas förändring, men har nu alltså inte längre någon effekt på tjänstepriserna i KPI. Till tjänsteprisernas totala 12-månadersutveckling syns också ett allt mindre bidrag, om än fortfarande klart positivt, från prisutvecklingen för hyreslägenheter och bostadsrätter. Bidraget i augusti i år var 0,2 procentenheter. Bidraget under samma period förra året var 0,4 procentenheter. I år är en delförklaring att hyresförhandlingarna resulterat i en svagare utveckling för hyreskostnaden.

Sammantaget syns under 2016 en högre prisökningstakt för vissa delar av tjänstpriserna såsom banktjänster, restaurangbesök och priset på motionsutövning. Det kraftiga skiftet uppåt för ökningstakten i tjänstepriserna som framgår av diagram 17 är dock till stor del driven av förändringen i ROT-avdraget samt SCB:s ändrade klassificering av mobiltelefoner.

Diagram 18: Delbranschernas bidrag till tjänsteprisernas totala utveckling i KPI, t.o.m. augusti 2016, procentenheter

Källa: SCB, Almega

almeGa

Banar väg för tjänsteföretagen